

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2007. május 21.

CIGÁNY KISEBBSÉGI NÉPISMERET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2007. május 21. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsgán a jelöltnek központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia. Az írásbeli vizsga három ismeretcsoporthat tartalmaz (Történeti ismeretek, Társadalmi ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek). A feladatot források alapján kell elvégezni, amelyekkel kapcsolatban a jelölt összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva.

A tétel kifejtése során a jelölt válaszoljon a feltett kérdésekre, és alkalmazza a javasolt terminológiát!

A feladat megoldására 180 perc áll a jelölt rendelkezésére.

Az értékelés egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsga javítási útmutatója tartalmazza.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. téma

Vizsgálja meg, és elemezze a cigány népesség regionális elhelyezkedésének változásait a 20. század utolsó harmadában!

Kérdések	<p>Rajzoljon térképet Magyarországról, jelölje vagy írja be az egyes régiókat! Jellemezze ezeket! Az 1. táblázat adatai alapján mutassa be, hogyan változott a cigányság lélekszáma az ország egyes régióiban? Mely régiókban növekedett, melyekben csökkent a lélekszámuk? Milyen okok állnak a jelenségek hátterében? A 2. táblázat adatainak vizsgálata után válaszoljon a következő kérdésekre!</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hogyan hatottak a szocialista időszakban az ipari fejlesztések a cigány népesség vándorlására? – Mely területekre költöztek el? – Melyek voltak a kibocsátó területek, és mi volt az oka? – A rendszerváltás utáni gazdasági folyamatok hogyan befolyásolták a vándorlásokat? – Miként érezteti hatását a nyugati határnyitás? 																																																															
Források	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th style="width: 25%;">Cigány népesség (fő)</th> <th style="width: 25%;">1971</th> <th style="width: 25%;">1993</th> <th style="width: 25%;">2003</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Észak</td> <td>65 ezer</td> <td>114 ezer</td> <td>183 ezer</td> </tr> <tr> <td>Kelet</td> <td>74 ezer</td> <td>93 ezer</td> <td>112 ezer</td> </tr> <tr> <td>Alföld</td> <td>51 ezer</td> <td>56 ezer</td> <td>54 ezer</td> </tr> <tr> <td>Bp.-i iparvidék</td> <td>61 ezer</td> <td>85 ezer</td> <td>101 ezer</td> </tr> <tr> <td>Dél-Dunántúl</td> <td>64 ezer</td> <td>107 ezer</td> <td>100 ezer</td> </tr> <tr> <td>Nyugat-Dunántúl</td> <td>5 ezer</td> <td>13 ezer</td> <td>20 ezer</td> </tr> <tr> <td>Összesen</td> <td>320 ezer</td> <td>468 ezer</td> <td>570 ezer</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>1. táblázat</i> <i>A cigányok lélekszáma Magyarország egyes régióiban és annak változása 1971 és 2003 között</i></p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th style="width: 25%;">Cigány népesség (%)</th> <th style="width: 25%;">1971</th> <th style="width: 25%;">1993</th> <th style="width: 25%;">2003</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Észak</td> <td>20,4</td> <td>24,3</td> <td>32,1</td> </tr> <tr> <td>Kelet</td> <td>23,0</td> <td>19,8</td> <td>19,7</td> </tr> <tr> <td>Alföld</td> <td>16,0</td> <td>12,0</td> <td>9,4</td> </tr> <tr> <td>Bp.-i iparvidék</td> <td>19,0</td> <td>18,2</td> <td>17,8</td> </tr> <tr> <td>Dél-Dunántúl</td> <td>20,0</td> <td>22,8</td> <td>17,5</td> </tr> <tr> <td>Nyugat-Dunántúl</td> <td>1,4</td> <td>2,9</td> <td>3,5</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>2. táblázat</i> <i>A cigányoknak a teljes népességhez viszonyított arányának változásai</i> <i>Kemény István – Janky Béla – Lengyel Gabriella: A magyarországi cigányság 1971-2003. Gondolat Kiadó – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2004.</i></p>				Cigány népesség (fő)	1971	1993	2003	Észak	65 ezer	114 ezer	183 ezer	Kelet	74 ezer	93 ezer	112 ezer	Alföld	51 ezer	56 ezer	54 ezer	Bp.-i iparvidék	61 ezer	85 ezer	101 ezer	Dél-Dunántúl	64 ezer	107 ezer	100 ezer	Nyugat-Dunántúl	5 ezer	13 ezer	20 ezer	Összesen	320 ezer	468 ezer	570 ezer	Cigány népesség (%)	1971	1993	2003	Észak	20,4	24,3	32,1	Kelet	23,0	19,8	19,7	Alföld	16,0	12,0	9,4	Bp.-i iparvidék	19,0	18,2	17,8	Dél-Dunántúl	20,0	22,8	17,5	Nyugat-Dunántúl	1,4	2,9	3,5
Cigány népesség (fő)	1971	1993	2003																																																													
Észak	65 ezer	114 ezer	183 ezer																																																													
Kelet	74 ezer	93 ezer	112 ezer																																																													
Alföld	51 ezer	56 ezer	54 ezer																																																													
Bp.-i iparvidék	61 ezer	85 ezer	101 ezer																																																													
Dél-Dunántúl	64 ezer	107 ezer	100 ezer																																																													
Nyugat-Dunántúl	5 ezer	13 ezer	20 ezer																																																													
Összesen	320 ezer	468 ezer	570 ezer																																																													
Cigány népesség (%)	1971	1993	2003																																																													
Észak	20,4	24,3	32,1																																																													
Kelet	23,0	19,8	19,7																																																													
Alföld	16,0	12,0	9,4																																																													
Bp.-i iparvidék	19,0	18,2	17,8																																																													
Dél-Dunántúl	20,0	22,8	17,5																																																													
Nyugat-Dunántúl	1,4	2,9	3,5																																																													
Terminológia	<p>városiasodás, migráció, vándorlás, szocialista iparosítás, munkahelyek, szakképzetlen munkaerő, rendszerváltás, a nehézipar válsága, leépítés, munkanélküliség, külföldi tőke, régiók fejlettségének eltérései</p>																																																															

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. téma

Ismertesse a magyarországi cigányok nyelvi csoportjait és azok sajátos jellemzőit!

Kérdések	<ul style="list-style-type: none"> - Mely nagyobb nyelvi csoportokba sorolhatók a magyarországi cigányok/romák? - Hova tartozik a romani nyelv, milyen eredetű? - Milyen változatairól tud? - Melyik változatát beszélik Magyarországon a legtöbben? - Mely nyelvi csoportba tartozik a beás nyelv? - A beásnak milyen változatairól tud? - A cigány/roma nép őseinek vándorlásáról miként tanúskodik a nyelv? - Milyen nyelvi hatások érték a nyelvet a vándorlás során? - A második szövegrészletben szereplő népneveket hogyan tudná másképpen leírni? 																			
Források.	<p>A cigány nyelv rövid története</p> <p>„A cigány nyelv (romani) az indoeurópai nyelvcsalád ind ágába tartozó, elsősorban Európában beszélt újind nyelv. Rokonai az India északi részén elterjedt újind nyelvek, pl. a hindi és urdu (hindusztáni), a pandzsabi és mások, valamint még két Örményországban és a Közel-Keleten, nomád csoportok által beszélt nyelv (bósa, ill. zutt, nawari). ...A nyelv alapszókinése és főbb nyelvtani kategóriái (pl. a nyelvtani nemek őrzése) egyrészt az eredeti újind sémát követik, másrészt a balkáni nyelvekhez való másodlagos közeledést mutatják. Az ind alapállományon kívül a vándorlás útvonalának megfelelően több tucat iráni (pl. perzsa), örmény és görög, valamint délszláv szó került a nyelvbe. Ez a minden nyelvjárásban közös alapszókinés természetesen mindig kiegészül a mindenkori befogadó ország, ill. nép nyelvéből vett nagyszámú átvétellel.”</p> <p><i>(Tálos Endre: A cigány és a beás nyelv Magyarországon, In: Hagyományos kultúra, Budapest, 1994)</i></p> <p style="text-align: center;">Nyelvcsaládfa</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>HINDI</td></tr> <tr><td>BENGÁLI</td></tr> <tr><td>ROMANI</td></tr> </table> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>IND ÁG</td></tr> </table> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>INDOEU- RÓPAI NYELV- CSALÁD</td></tr> </table> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>ÚJLATIN ÁG</td></tr> </table> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>ROMÁN-BEÁS</td></tr> <tr><td>OLASZ</td></tr> <tr><td>FRANCIA</td></tr> <tr><td>SPANYOL</td></tr> <tr><td>PORTUGÁL</td></tr> <tr><td>NÉMET</td></tr> <tr><td>HOLLAND</td></tr> <tr><td>ANGOL</td></tr> </table> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center; margin-top: 10px;"> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>OROSZ</td></tr> <tr><td>HORVÁT</td></tr> <tr><td>SZERB</td></tr> </table> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>SZLÁV ÁG</td></tr> </table> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>GERMÁN ÁG</td></tr> </table> </div>	HINDI	BENGÁLI	ROMANI	IND ÁG	INDOEU- RÓPAI NYELV- CSALÁD	ÚJLATIN ÁG	ROMÁN-BEÁS	OLASZ	FRANCIA	SPANYOL	PORTUGÁL	NÉMET	HOLLAND	ANGOL	OROSZ	HORVÁT	SZERB	SZLÁV ÁG	GERMÁN ÁG
HINDI																				
BENGÁLI																				
ROMANI																				
IND ÁG																				
INDOEU- RÓPAI NYELV- CSALÁD																				
ÚJLATIN ÁG																				
ROMÁN-BEÁS																				
OLASZ																				
FRANCIA																				
SPANYOL																				
PORTUGÁL																				
NÉMET																				
HOLLAND																				
ANGOL																				
OROSZ																				
HORVÁT																				
SZERB																				
SZLÁV ÁG																				
GERMÁN ÁG																				

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>Anyanyelvi csoportok</p> <p>„A magyarországi cigányok/romák három nagy nyelvi csoportokhoz tartoznak. Ezek: A magyarul beszélő magyar cigányok, romungrók (akik magukat zenész, muzsikus cigányoknak mondják), a két nyelven, magyarul és cigányul beszélő oláh cigányok (akik magukat romának, romnak mondják) és a két nyelven, magyarul és románul beszélő román cigányok (akik magukat beásnak mondják).”</p> <p><i>Anyanyelvi csoportok. In: Kemény István szerk: Magyarországi romák. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2000.</i></p>
Terminológia	Vándorlás, nyelveredet, nyelvi hatás, indoeurópai nyelvcsalád, alapszókinccs, jövevényszavak, nyelvrokonság, nyelvi csoportok, kétnyelvűek.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. téma

Mutassa be a magyarországi cigányok/romák iskolai esélyeit és a gátló tényezőket a mai magyar iskolarendszerben!

Kérdések	<p>- Milyen megállapításokat tud tenni az alábbi ismertetés és adatsorok áttekintése után?</p> <p>- Az eredmények háttérében milyen okok játszanak szerepet?</p> <p>- Milyen megoldásokat javasol?</p>																																																																					
Források	<p>Az alábbi adatok egy nyomon követő kutatás eredményeit közlik. A vizsgált általános iskolákba járó diákokat a kutatás első szakasza (1995) első osztály első heteiben, a kutatás második szakasza (2003) a nyolcadik osztály utolsó heteiben mérte fel.</p> <p>A első vizsgálat a diákok nyelvi kompetenciáját az iskolában elvárt nyelvi kompetenciával vetette össze. A második vizsgálat az általános iskola befejezéséig eljutott tanulók továbbtanulási szándékainak feltárására irányult.</p> <p>A kutatói kérdés az volt, hogy a bemenetnél mutatkozó nyelvi szocializációs különbségeket képes-e az iskola kiegyenlíteni, és ezzel a társadalmi különbségeket csökkenteni.</p> <p>1. táblázat</p> <p style="text-align: center;">A vizsgált iskolák tanulóinak összetétele (1995)</p> <table border="1" data-bbox="405 1189 1378 1823"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Iskola</th> <th colspan="2">A diákok összetétele (%)</th> <th colspan="2">A diákok anyanyelve (%)</th> <th colspan="2">Szülők munkahelye (%)</th> </tr> <tr> <th><i>Roma, cigány</i></th> <th><i>Nem roma cigány</i></th> <th><i>Beás cigány</i></th> <th><i>magyar</i></th> <th><i>Van</i></th> <th><i>nincs</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>PTE 1. számú Gyakorló Általános Iskolája – PÉCS</td> <td>0</td> <td>100</td> <td>0</td> <td>100</td> <td>95</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Berek Utcai Általános Iskola – PÉCS</td> <td>0</td> <td>100</td> <td>0</td> <td>100</td> <td>81</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>Magyarmecskei Általános Iskola</td> <td>33</td> <td>66</td> <td>33</td> <td>66</td> <td>25</td> <td>75</td> </tr> <tr> <td>Gilvánfai Általános Iskola</td> <td>100</td> <td>0</td> <td>100</td> <td>0</td> <td>25</td> <td>75</td> </tr> <tr> <td>Egyházasharaszti Általános Iskola</td> <td>94</td> <td>6</td> <td>94</td> <td>6</td> <td>9</td> <td>91</td> </tr> <tr> <td>Alsószentmártoni Általános Iskola</td> <td>100</td> <td>0</td> <td>100</td> <td>0</td> <td>14</td> <td>86</td> </tr> <tr> <td>Tiszabői Általános Iskola</td> <td>86</td> <td>14</td> <td>0</td> <td>100</td> <td>10</td> <td>90</td> </tr> <tr> <td>Rakacai Általános Iskola</td> <td>100</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>100</td> <td>11</td> <td>89</td> </tr> </tbody> </table>	Iskola	A diákok összetétele (%)		A diákok anyanyelve (%)		Szülők munkahelye (%)		<i>Roma, cigány</i>	<i>Nem roma cigány</i>	<i>Beás cigány</i>	<i>magyar</i>	<i>Van</i>	<i>nincs</i>	PTE 1. számú Gyakorló Általános Iskolája – PÉCS	0	100	0	100	95	5	Berek Utcai Általános Iskola – PÉCS	0	100	0	100	81	19	Magyarmecskei Általános Iskola	33	66	33	66	25	75	Gilvánfai Általános Iskola	100	0	100	0	25	75	Egyházasharaszti Általános Iskola	94	6	94	6	9	91	Alsószentmártoni Általános Iskola	100	0	100	0	14	86	Tiszabői Általános Iskola	86	14	0	100	10	90	Rakacai Általános Iskola	100	0	0	100	11	89
Iskola	A diákok összetétele (%)		A diákok anyanyelve (%)		Szülők munkahelye (%)																																																																	
	<i>Roma, cigány</i>	<i>Nem roma cigány</i>	<i>Beás cigány</i>	<i>magyar</i>	<i>Van</i>	<i>nincs</i>																																																																
PTE 1. számú Gyakorló Általános Iskolája – PÉCS	0	100	0	100	95	5																																																																
Berek Utcai Általános Iskola – PÉCS	0	100	0	100	81	19																																																																
Magyarmecskei Általános Iskola	33	66	33	66	25	75																																																																
Gilvánfai Általános Iskola	100	0	100	0	25	75																																																																
Egyházasharaszti Általános Iskola	94	6	94	6	9	91																																																																
Alsószentmártoni Általános Iskola	100	0	100	0	14	86																																																																
Tiszabői Általános Iskola	86	14	0	100	10	90																																																																
Rakacai Általános Iskola	100	0	0	100	11	89																																																																

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. táblázat

**A tanulók nyelvi kompetenciája az iskolában elvárt nyelvi kompetencia
százalékában (1995)**

Iskola	Átlag (%)
PTE 1. számú Gyakorló Általános Iskolája – PÉCS	82,78
Berek Utcai Általános Iskola – PÉCS	78,61
Magyarmecskői Általános Iskola	66,33
Gilvánfai Általános Iskola (csak alsó tagozat)	62,6
Egyházasharaszti Általános Iskola	62,74
Alsószentmártoni Általános Iskola (csak alsó tagozat)	54,52
Tiszabői Általános Iskola	45,03
Rakacai Általános Iskola	48,03

3. táblázat

A tervezett továbbtanulás iskolatípusa (2005)*

	Gimnázium	Szakközép iskola	Szakmunkás képző	Szakiskola	Nem tanul tovább
PTE 1. számú Gyakorló Általános Iskolája – PÉCS	71%	24%	5%		
Berek Utcai Általános Iskola – PÉCS	43%	43%	7%		7%
Magyarmecskői Általános Iskola (a Gilvánfai Általános Iskola diákjaival együtt)	8%	42%	33%	17%	
Egyházasharaszti Általános Iskola (Az Alsószentmártoni Általános Iskola diákjaival együtt)	26%		67%	7%	
Tiszabői Általános Iskola		4%	19%	60%	17%
Rakacai Általános Iskola	18%	55%	27%		

*A táblázat csak az általános iskola befejezéséig eljutott tanulók adatait tartalmazza!

*Derdák Tibor – Varga Aranka: Az iskola nyelvezete – idegen nyelv – Új
Pedagógiai Szemle 1996/12; Derdák Tibor – Varga Aranka: A hátrányos
helyzet tartósodása – Educatio 2003/1*

Terminológia

Nyelvi kompetencia, nyelvi hátrány, szegregáció, szelekció, integráció, kétnyelvűség, társadalmi egyenlőtlenség újratermelődése, iskolatípusok

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	maximális pontszám	elért pontszám
Tartalom	50	
Felépítés, szerkezet	15	
Nyelvi megformáltság	10	
Szemléletesség	15	
Egyéni vélemény	10	
ÖSSZESEN	100	

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám	programba bevitt pontszám
Esszé		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: